

**ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
081 «ПРАВО» ТА ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**RELATIONSHIP OF PROFESSIONAL TRAINING
OF HIGHER LEGAL EDUCATION GRADUATE
SPECIALTY 081 «LAW» AND LEGAL PRACTICAL ACTIVITY**

У статті з'ясовано сутність процесу вдосконалення юридичної практичної діяльності як виду правової роботи у сфері як юриспруденції, так і професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право». Обґрунтовано, що освітні професійні програми підготовки здобувачів вищої юридичної освіти мають спиратися на чинне вітчизняне законодавство та сучасні досягнення юридичної науки. Проаналізовано юридичну практичну діяльність як вид соціальної діяльності юристів у сфері права на професійній основі. Констатовано, що існує механізм зв'язку між правовою наукою, практикою і вищою юридичною освітою.

Мета статті – охарактеризувати взаємозв'язок професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» та юридичної практичної діяльності.

Висновки. 1. Нагально необхідним є вдосконалення юридичної практичної діяльності як виду правової роботи у сфері як юриспруденції, так і професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право». 2. Здобувачі вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» повинні знати, що під час своєї роботи юрист керується міркуваннями юридичного характеру, спирається на знання соціальних та правових норм. 3. Освітні професійні програми підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» мають спиратися на чинне вітчизняне законодавство та сучасні досягнення юридичної науки. 4. Юридична практична діяльність – вид соціальної діяльності юристів у сфері права на професійній основі з використанням юридичних засобів та способів у межах установлених чинним законодавством форм. 5. Юридична професія передбачає високий рівень особистої відповідальності, адже завжди пов'язана з долею людей, суспільства, держави. 6. Механізм зв'язку між правовою наукою, практикою і юридичною освітою функціонує в правовій системі держави і обумовлений функціонуванням механізму публічної влади і правової системи суспільства.

Ключові слова: здобувачі вищої юридичної освіти, правова робота, юридична практична діяльність, правове забезпечення.

The article clarifies the essence of the process of improving legal practical activity as a type of legal work in the field of both jurisprudence and professional training of students of higher legal education, specialty 081 «Law». It is well-founded that educational professional programs for training students of higher legal education should be based on current national legislation and modern achievements of legal science. Legal practical activity is analyzed as a type of social activity of lawyers in the field of law on a professional basis. It was established that there is a mechanism of connection between legal science, practice and higher legal education.

The purpose of the article is to describe the relationship between the professional training of students of higher legal education, specialty 081 «Law» and legal practice.

Conclusions. 1. It is urgently necessary to improve legal practical activity as a type of legal work in the field of both jurisprudence and professional training of students of higher legal education, specialty 081 «Law». 2. Applicants of higher legal education in the specialty 081 «Law» should know that during their work, a lawyer is guided by considerations of a legal nature, relies on knowledge of social and legal norms. 3. Educational professional training programs for students of higher legal education in the specialty 081 «Law» should be based on current domestic legislation and modern achievements of legal science. 4. Legal practical activity – a type of social activity of lawyers in the field of law on a professional basis using legal means and methods within the limits of the forms established by current legislation. 5. The legal profession implies a high level of personal responsibility, because it is always connected with the fate of people, society, and the state. 6. The mechanism of connection between legal science, practice and legal education functions in the legal system of the state and is determined by the functioning of the mechanism of public power and the legal system of society.

Key words: applicants of higher legal education, legal work, legal practical activity, legal support.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Професійна підготовка здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» – важлива проблема сьогодення. Для кожного майбутнього юриста умовний «вступ до професії» розпочинається через набуття знань, котрі відкриває йому освітні компоненти (дисципліни), що опановуються ним в процесі навчання. Тому майбутнім юристам необхідно активізувати процес осмислення та систематизації певних наукових знань та практичних рекомендацій, спрямованих на підготовку кваліфікованих фахівців у галузі юриспруденції.

Юридична практична діяльність базується на таких принципах: верховенство права; законність; рівність суб'єктів перед правом та законом; дотримання прав і свобод людини та громадянина; професійної незалежності та неупередженості; професіоналізму; справедливості; гуманності; демократизму (Анохин, 2022: 69).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Юридичній роботі, поняттю «правава робота» та ролі правового забезпечення приділено чимало уваги у наукових розвідках С. Несинової.

І. Логвиненко, І. Невзоров, О. Петришина, С. Погребняк, О. Уварова, Г. Христова та ін. досліджували проблему юридичної деонтології. Етика юриста характеризується в наукових розвідках Л. Теліженко та ін. Дослідження О. Сидоренка стосуються правового забезпечення. На думку вітчизняного дослідника О. Сидоренка «правове забезпечення – це комплекс політико-правових заходів, спрямованих на регулювання певних відносин у відповідному суспільстві, а також безпосередньо правових заходів» (Сидоренко, 2018: 41).

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Вважаємо недостатньо вивченими наукові розвідки щодо взаємозв'язку юридичної практичної діяльності та професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право».

Мета статті – охарактеризувати взаємозв'язок професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право та юридичної практичної діяльності».

Виклад основного матеріалу. Взаємозв'язок професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право та юридичної практичної діяльності» залежить від багатьох аспектів. Професійна поведінка юриста повинна бути багатогранною, якісною, такою, що відповідає актам законодавства й іншим нормативам соціальної культури. Як стверджують вітчизняні вчені С. Погребняк,

О. Уварова, Г. Христова та О. Петришина, які досліджували проблему юридичної деонтології, свою практичну діяльність юрист розпочинає з наявним багажем знань, зі своїм суб'єктивним ставленням до професії, власними почуттями, переживаннями, прагненнями, способом мислення, моральними оцінками (Погребняк & Уварова & Христова та ін. 2014).

Здобувачі вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» мають знати, що під час своєї роботи юрист керується міркуваннями юридичного характеру, спирається на знання соціальних, передусім правових, норм (зокрема, моралі, звичаїв, політики, естетики) та формує власне ставлення до тих соціальних цінностей (правових, політичних, етичних, естетичних), які захищаються цими нормами.

Поведінка юриста виявляється в культурі його професійного мислення, вмінні на науковій основі організувати свою працю, майстерності спілкування, спроможності оцінювати і переоцінювати професійний досвід, аналізувати власні можливості і помилки, приймати правильне рішення, орієнтуватися в психологічних і моральних особливостях клієнта. Суб'єктом етики здобувача вищої юридичної освіти є фахівець, який безпосередньо реалізує в професійній практиці своє ставлення до юриспруденції. У майбутнього юриста як фахівця в галузі права знання можуть не збігатися із внутрішньою моральною оцінкою норми закону, особливо це відноситься до вітчизняного законодавства. Для нашого дослідження важливо спиратися на наукові розвідки І. Логвиненка, І. Невзорова, Л. Теліженко, які стверджують, що: «Структура етики юриста містить три елементи: моральна діяльність юриста та її специфічні особливості; моральні відносини у сфері права та правозастосування; особливості професійно-етичної свідомості працівників правоохоронних органів» (Логвиненко & Невзоров, 2022: 12; Теліженко, 2020: 50).

І. Логвиненко, І. Невзоров констатують, що професійна поведінка юриста ґрунтується на: «1) високому рівні володіння мистецтвом спілкування, тобто вмінні створювати морально-психологічну атмосферу досягнення найбільш сприятливого результату в спілкуванні з колегами і клієнтами; 2) навичками прийняття правильного, об'єктивного, обґрунтованого і своєчасного рішення щодо певної юридичної справи; 3) вмінні оформити прийняте рішення відповідно до правил юридичної техніки й естетики, тобто належним чином, і домогтися його

неухильного і вчасного виконання» (Логвиненко & Невзоров, 2022: 13). Отже, у загальному вигляді професійна поведінка майбутнього юриста повинна визначатися юридичною теорією, юридичною практикою та системою моральних вимог, що становлять етикет професійної діяльності юристів.

Щодо особливостей професійної юридичної діяльності здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право», Л. Теліженко доводить, що «юристи належать до представників влади, посадових осіб, які здійснюють відповідні повноваження. Вони мають особливі повноваження щодо захисту інтересів держави, суспільства та громадян від різних посягань. Усе це вимагає від них неабиякої відповідальності. Закон нерідко прямо визначає державний характер рішень, що ухвалюють юристи» (Теліженко, 2020: 53). Наприклад, вироки з кримінальних справ і рішення з цивільних виносять від імені держави; прокурор здійснює нагляд за виконанням законів і підтримує державне обвинувачення у скоєнні злочинів.

Вітчизняний науковець В. Анохин в своїх наукових розвідках аналізу та подає ґрунтовну характеристику терміну «юридична діяльність». Дослідник розкриває такі ознаки: «наявна в галузі права; спеціальна фахова підготовка притаманна особам, які провадять цю діяльність; така діяльність організовує діяльність інших служб та підрозділів; спрямована на упорядкування та уніфікацію процедур у суспільстві; передбачає можливість застосування правових та неправових засобів; регулюється соціально-правовими нормами; проявляється в науково-практичній та освітній формах» (Анохин, 2022: 65–72).

Професійна підготовка здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» обов'язково має враховувати взаємозв'язок юридичної освіти, юридичної науки та юридичної практичної діяльності. Юридична практична діяльність спирається на юридичну науку. Саме тому юридична практична діяльність зацікавлена у висококваліфікованих юристах, що отримують професійну підготовку у системі вищої юридичної освіти, особливо магістратури. Зазначимо, що без розвитку сучасної юридичної науки, підкріпленої практичною перевіркою, неможливо підготувати висококваліфікованих юристів. Завдяки вітчизняній вищій юридичній освіті збагачується інтелектуальний, творчий потенціал здобувачів вищої освіти, підвищується їх культурний рівень. Юридична освіта базується на органічній інтеграції з юридичною наукою. Для нашого дослідження важливо було звернути увагу

на участь в освітньому процесі та науковий потенціал професорсько-викладацького складу відповідного ЗВО, в якому навчаються здобувачі вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право». Важливим напрямом взаємодії юридичної науки та юридичної освіти має стати перегляд умов та вимог до якості юридичних досліджень, щоб змінити ситуацію і, найголовніше, сприяти встановленню прямого зв'язку між науковими дослідженнями та розвитком освітніх професійних програм та навчальних планів, технологій та методів у вищій юридичній освіті (особливо в магістратурі спеціальності 081 «Право»). Щодо правової науки, то вона повинна працювати на вищу юридичну освіту. Погоджуємося з твердженням І. Логвиненка, І. Невзорова, що «механізм зв'язку між правовою наукою, практикою і юридичною освітою функціонує в правовій системі держави і обумовлений потребами системи розподілу праці. Зміцнення зв'язків між ними – закономірність формування правової держави, ефективного функціонування механізму публічної влади і правової системи суспільства» (Логвиненко & Невзоров, 2022: 45–46).

Аналізуючи специфіку юридичної практичної діяльності, зауважимо, що «всі дії юристів детально врегульовані законом» (Теліженко, 2020: 55–56).

Представники юридичної професії, а також і майбутні юристи, у своїй службовій діяльності та повсякденному житті повинні керуватися як законами, так і вселюдськими нормами моралі. Л. Теліженко вважає, що «специфічні норми моралі юриста не повинні суперечити принципам і нормам уселюдської моралі, а лише доповнювати й конкретизувати їх з огляду діяльності юриста. Завдання етики юристів полягає в гуманізації їх моралі» (Теліженко, 2020: 55–56).

Сучасні вітчизняні вчені І. Логвиненко, І. Невзоров характеризують професію юриста як в контексті юридичної практичної діяльності, так і для професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти 081 «Право». Дослідники зазначають, що у сучасному світі юридична професія є надзвичайно популярною. Під юридичною професією розуміють «рід занять (форму діяльності) людини в правовій сфері суспільного життя, що є джерелом її існування і засобом особистісної самореалізації». Юридична професія має певні ознаки, що дозволяють відрізнити її від інших професій: «1. Вона є соціально значущою для суспільства, оскільки завдяки їй фахівці: а) надають правову допомогу фізичним та юридичним особам під час реалізації своїх прав,

свобод, захисту від протиправних посягань (консультують і роз'яснюють правові питання, складають документи правового характеру, здійснюють представництво інтересів в органах публічної влади, на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності); б) реалізують функції держави (правотворчу – діяльність, яка полягає в офіційному встановленні та зміні норм права шляхом підготовки, прийняття й оприлюднення нормативно-правових актів; правозастосовну – діяльність, яка забезпечує реалізацію нормативно-правових актів шляхом розгляду та вирішення індивідуальних справ (конкретних життєвих випадків), що мають юридичне значення; правоохоронну – діяльність, спрямовану на охорону суспільних відносин, урегульованих правом, на захист індивіда від правопорушень та притягнення винних до відповідальності; контрольно-наглядову – діяльність, яка виражається у здійсненні юридичних дій щодо спостереження й перевірки відповідності виконання та дотримання підконтрольними суб'єктами права нормативно-правових актів)» (Логвиненко & Невзоров, 2022: 49–50).

2. «Юридичний фах потрібний під час вирішення правових спорів, тобто різних юридичних конфліктів між учасниками правовідносин, які виникають унаслідок різного розуміння ними обопільних прав та обов'язків, що перешкоджає їхній реалізації, та в якому кожен із учасників захищає свої права (наприклад, розгляд юридичних справ у суді, звернення до органів публічної влади зі зверненням чи інформаційним запитом)».

3. «Юридична професія передбачає високий рівень особистої відповідальності, адже завжди пов'язана з долею людей, суспільства, держави».

4. «Вона визначається специфічними умовами діяльності (наприклад, для суддів – вимога проведення розгляду справи у спеціалізованому приміщенні – залі судових засідань у спеціальному одязі – мантиї, прийняття судових рішень у нарадчій кімнаті; для поліцейських – вимога носити однострій – предмети одягу, головних уборів, взуття, спорядження та знаків розрізнення, які мають особливі відмінні відзнаки (колір, конструкцію, крій, фурнітуру) при виконанні службових повноважень)» (Логвиненко & Невзоров, 2022: 49–50).

У класифікації професій за 2022 рік містяться такі юридичні професії: адвокат, державний виконавець, дізнавач, дільничний офіцер поліції, інспектор сектору реагування патрульної поліції, інструктор з особистої безпеки, криміналіст, кримінолог, молодший інспектор органу поліції

охорони (із забезпечення фізичної безпеки), молодший інспектор-кінолог, нотаріус (державний, приватний), оперуповноважений, поліцейський (з логістики, з обліку та зберігання речових доказів і озброєння, конвойної служби тощо), помічник нотаріуса, помічник слідчого, помічник судді, помічник юриста, приватний виконавець, приватний детектив, прокурор, слідчий, суддя, судовий розпорядник, юрисконсульт, юрист тощо. Людина, яка обрала одну із вищезазначених юридичних професій, називається юристом. «Юрист – це фахівець у сфері права, який володіє теоретичними знаннями, навичками та уміннями їх практично застосувати під час виконання ним його професійних прав і обов'язків» (Логвиненко & Невзоров, 2022: 49–50).

Для здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» необхідно пам'ятати про той факт, що професія юриста передбачає додержання фахівцем цілої низки обов'язків, серед яких національний, суспільний, державний, громадський, моральний, духовний, професійний, службовий, функціональний та ін. Під обов'язком необхідно розуміти «певну систему принципів, конкретний перелік дій, доручень, що покладені на когось, за невиконання яких передбачена певна відповідальність» (Теліженко, 2020: 58). Погоджуємося з дослідженням Л. Теліженко щодо професійного обов'язку юриста. Вважаємо це необхідною складовою професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право». «Професійний обов'язок юриста – це його потреба та готовність працювати в судових та правоохоронних органах, виконувати завдання, поставлені перед юридичними службами (об'єктивний аспект), глибоке усвідомлення необхідності професійних дій для захисту законних прав та свобод громадян (суб'єктивний аспект). Службовий обов'язок юриста – це передбачена нормативно-правовими актами необхідність виконувати певні дії, зумовлені його службовим становищем у державних, громадських або приватних організаціях» (Теліженко, 2020: 58).

Здобувачі вищої юридичної освіти мають знати, що проблема службового обов'язку посідає чільне місце в професії юриста. Усвідомлення юристом своїх службових обов'язків є необхідним елементом його правосвідомості та професійної культури (Теліженко, 2020: 58).

Вважаємо за потрібне розглянути основні характеристики професії «юрист». Це важливі категорії для професійної підготовки та майбутньої юридичної

практичної діяльності здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право». Погоджуємося з характеристиками, які подають в своїх наукових розвідках І. Логвиненко, І. Невзоров.

Серед основних характеристик професії «юрист» слід виокремити: «володіння фундаментальними і спеціальними юридичними знаннями (наявність юридичної освіти); навички та уміння користуватися юридичним інструментарієм (складання правових та процесуальних документів, адвокатського запиту, ордеру, довіреності) при виконанні юридичних завдань; володіння державною мовою (для підтвердження має бути отриманий державний сертифікат про рівень володіння державною мовою)»; «наявність права на зайняття певним видом діяльності (здобуті додаткові спеціальні знання, складено кваліфікаційний іспит, пройдено стажування, складено присягу, отримано свідоцтво про право на зайняття відповідною діяльністю); зайняття посади в органі публічної влади, державних установах, підприємствах зобов'язує юриста виконувати свої повноваження від імені держави (наприклад, поліцейський, прокурор, суддя)»; «дотримання норм національного законодавства та актів міжнародного права; нерозголошення інформації з обмеженим доступом (конфіденційної, таємної (державної, професійної, банківської, розвідувальної таємниці, таємниці досудового розслідування), службової інформації); справедливості і гуманності, повага етичних цінностей, здатність нести відповідальність за долю людей»; «володіння почуттям обов'язку і відповідальності за доручену справу, уміння створити команду однодумців; зібраність і врівноваженість, здатність концентрувати і швидко перемикає увагу; наявність певного рівня інтелекту (професійних знань, оцінних критеріїв, почуттів, професійного етикету); творчий підхід до виконання більшості юридичних завдань, оскільки кожна життєва ситуація є індивідуальною (наприклад, неповнолітній та повнолітній за одне й те ж саме правопорушення можуть бути притягнені до різних видів юридичної відповідальності або взагалі звільнені від відповідальності), але в межах чинного законодавства; уміння організувати свою діяльність і самокритично оцінювати її результати, бути переконаним у необхідності постійного професійного зростання, самовдосконалення, уміння постійно акумулювати нову інформацію; повага до чужої думки і вміння відстоювати власну в разі глибокої переконаності у своїй правоті, виявляти твердість і незалежність у

відстоюванні своєї думки, не боятися сміливих ідей, тобто вміти вирішувати конфліктні ситуації; дотримання специфічної професійної культури, яка охоплює всі культурні аспекти юридичної професії – правові, етичні, психологічні, політичні, економічні, екологічні, інформаційні» (Логвиненко & Невзоров, 2022: 51–52). Юридична практична діяльність – вид соціальної діяльності юристів у сфері права на професійній основі з використанням юридичних засобів та способів у межах установлених чинним законодавством форм. Вона пов'язана з юридичною наукою. Юридична наука – система знань про об'єктивні властивості права і держави в їх понятійному та юридичному розумінні й вираженні, про загальні та окремі закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права в їх структурній багатоманітності. Саме тому юридична практична діяльність – система свідомо-вольових дій юристів у межах встановлених нормами права повноважень (прав і обов'язків) із використанням юридичних засобів та інструментів у межах права, що має юридичні наслідки. Щодо юридичної професії – це рід занять (форма діяльності) людини у правовій сфері суспільного життя, що вимагає теоретичних знань у сфері права, навичок та уміння їх практично застосовувати під час реалізації професійних прав та обов'язків, є джерелом існування і засобом особистісної самореалізації людини (Логвиненко & Невзоров, 2022).

Щодо освітньої професійної програми підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право», вітчизняні вчені Л. Радовецька, С. Ляковська, О. Тихомиров наголошують на необхідності використання сучасних досягнень юридичної науки, зокрема в контексті становлення і розвитку інформаційного суспільства в Україні. Вчені вважають, що поряд із традиційними освітніми компонентами підготовки здобувачів вищої юридичної освіти існують необхідність підготовки майбутніх юристів-фахівців до забезпечення інформаційної безпеки (Радовецька & Ляковська & Тихомиров та ін., 2019).

Також необхідно у навчальних планах та освітніх професійних програмах підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» враховувати сучасні вимоги і досягнення юридичної науки та дидактики. Поєднання фактично цих двох окремих предметів зумовило б специфіку логіко-структурної побудови професійної підготовки (Ухач, 2015).

Висновки. 1. Нагально необхідним є вдосконалення юридичної практичної діяльності як виду правової роботи у сфері як юриспруденції, так і професійної підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право». 2. Здобувачі вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» повинні знати, що під час своєї роботи юрист керується міркуваннями юридичного характеру, спирається на знання соціальних та правових норм. 3. Освітні професійні програми підготовки здобувачів вищої юридичної освіти спеціальності 081 «Право» мають спиратися на чинне вітчизняне законодавство та сучасні досягнення юридичної науки. 4. Юридична практична діяльність – вид

соціальної діяльності юристів у сфері права на професійній основі з використанням юридичних засобів та способів у межах установлених чинним законодавством форм. 5. Юридична професія передбачає високий рівень особистої відповідальності, адже завжди пов'язана з долею людей, суспільства, держави. 6. Механізм зв'язку між правовою наукою, практикою і юридичною освітою функціонує в правовій системі держави і обумовлений функціонуванням механізму публічної влади і правової системи суспільства.

Перспективами подальших наукових розвідок вважаємо подальше вивчення процесу вдосконалення юридичної практичної діяльності як виду правової роботи.

REFERENCES/ЛІТЕРАТУРА

1. Anokhyn VO (2022). Yurydychna diialnist yak riznovyd pravovoi roboty. Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya «Pravo», 1(4): 65–72. [Анохин ВО (2022). Юридична діяльність як різновид правової роботи. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Право», 1(4): 65–72].
2. Etyka yurysta (2020): konspekt lektsii. Ukladach LV Telizhenko. Sumy: Sums'kyi derzhavnyi universytet: 163. [Етика юриста (2020): конспект лекцій. Укладач ЛВ Теліженко. Суми: Сумський державний університет: 163]. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80861/3/Telizhenko_etyka.pdf;jsessionid=10FBAE4F76A96A0BE4170D03ABEDDB49.
3. Kurs lektsii z yurydychnoi deontologii (2022): navchalnyi posibnyk. Za zahalnoi redaktsiiei IA Lohvynenka, IL Nevzorova. Kharkiv: 12. [Курс лекцій з юридичної деонтології (2022): навчальний посібник. За загальною редакцією ІА Логвиненка, ІЛ Невзорова. Харків: 12].
4. Sydorenko OP (2018). Pravove zabezpechennia: do pytannia interpretatsii poniattia. Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii, 1: 39–46. [Сидоренко ОП (2018). Правове забезпечення: до питання інтерпретації поняття. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції, 1: 39–46]. URL: http://apnl.dnu.in.ua/1_2018/12.pdf.
5. Ukhach VZ (2015). Yurydychna deontologhiia i profesiina etyka: navch. posib. Ternopil: Vektor: 335. [Ухач ВЗ (2015). Юридична деонтологія і професійна етика: навч. посіб. Тернопіль: Вектор: 335].
6. Yurydychna deontologhiia (2014): pidruchnyk. SP Pohrebniak, OO Uvarova, HO Khrystova ta in. Za zah. red. OV Petryshyna. Kharkiv: Pravo: 248. [Юридична деонтологія (2014): підручник. СП Погребняк, ОО Уварова, ГО Христова та ін. За заг. ред. ОВ Петришина. Харків: Право: 248].
7. Yurydychna deontologhiia. Vid navchannia do praktyky: navch. posib. LV Radovetska, SP Liaskovska, OO Tykhomirov ta in. (2019). Kyiv: Kondor: 296. [Юридична деонтологія. Від навчання до практики: навч. посіб. ЛВ Радовецька, СП Лясковська, ОО Тихомиров та ін. (2019). Київ: Кондор: 296].

Стаття надійшла до редакції 18.08.2024

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор **Микола НОСКО**

Олена ЄФРЕМОВА

ORCID 0000-0002-2085-9088

Кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права, філософії та політології,
Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна)
E-mail: Yefremova111999@gmail.com

Olena YEFREMOVA

ORCID 0000-0002-2085-9088

PhD of Law, Associate Professor
of the Department of Law,
Philosophy and Political Science
T.H. Shevchenko National University
«Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine)
E-mail: Yefremova111999@gmail.com